

ผลการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบกาย – จิต – สังคมบำบัด
ต่อพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า
และทัศนคติของครอบครัวต่อกระบวนการเลิกยาบ้า

น้ำฝน วุฒิสินธุ์

เริ่มบริการ

๒๓ เม.ย. ๒๕๔๖

๒๑ ก.ค. ๒๕๔๖

163905

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน ๒๕๔๕

ISBN 974-352-288-3

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้
พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.สมพร สุทัศนีย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วตา คณะวรรณ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. สมพร สุทัศนีย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วตา คณะวรรณ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสรี ชัดแจ้ง)

.....กรรมการ

(นายแพทย์ ทรงสิทธิ์ อุดมสิน)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมวงศ์ วัฒนสุนทร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 19 เดือน กันยายน พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วย
แนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.สุมพร สุทศนีย์ ซึ่งเป็น
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร.แก้วตา คณะวรรณ เป็นกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี ชัดแท้ เป็นกรรมการสอบเค้าโครง
วิทยานิพนธ์ เป็นผู้เสนอแนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้แก่ผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณ
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ทรงสิทธิ์ อุดมสิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์
วัจนสุนทร คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะและการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังปรากฏชื่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ได้ให้ความ
กรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็น
ประโยชน์ในการทำวิจัย รวมทั้งผู้ติดยาบำและผู้ปกครองที่เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านในการ
วิจัยที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวซึ่งเป็นแรงจูงใจ เป็นกำลังใจที่สำคัญ
อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

น้ำฝน นุคฉินธุ์

43921681 : สาขาวิชา : จิตวิทยาการให้คำปรึกษา ; วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)

คำสำคัญ : กาย – จิต – สังคมบำบัด/พฤติกรรมบำบัดไม่เสพยาบ้า/การรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า/ทัศนคติของครอบครัวต่อกระบวนการเลิกยาบ้า

น้ำฝน วุฒิสินธุ์ : ผลการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบกาย – จิต – สังคม บำบัดต่อพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า และทัศนคติของครอบครัวต่อกระบวนการเลิกยาบ้า (THE EFFECT OF MATRIX INTENSIVE OUTPATIENTS PROGRAM FOR AMPHETAMINE ADDICTION ON RECOVERING BEHAVIORS AND PERCEIVED SELF – EFFICACY AND THE FAMILIES ATTITUDE TOWARD RECOVERING PROCESS) อ.ที่ปรึกษา : ม.ร.ว.สมพร สุทัศนีย์ รองศาสตราจารย์ Ph.D., แก้วตา คณะวรรณ รองศาสตราจารย์ Ph.D., 160 หน้า. ISBN 974-352-288-3

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอกตามรูปแบบกาย – จิต – สังคมบำบัดต่อพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า และทัศนคติของครอบครัวต่อกระบวนการเลิกยาบ้า เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง 1 องค์ประกอบ แบบวัดซ้ำ กลุ่มตัวอย่างมี 16 คน ได้แก่ ผู้ติดยาบ้าที่เข้ารับการบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลบางบ่อ และโรงพยาบาลสมุทรปราการ จำนวน 8 คน และครอบครัวของผู้ติดยาบ้า จำนวน 8 คน มีระยะเวลาในการทดลอง 16 สัปดาห์ และระยะติดตามผล 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบกาย – จิต – สังคมบำบัด ซึ่งกิจกรรมการบำบัดประกอบด้วย กลุ่มฝึกทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น กลุ่มฝึกทักษะป้องกันการติดยา ซึ่งจะทำให้ผู้ติดยาบ้ามีความรู้ ความเข้าใจผลของยาบ้าที่มีต่อร่างกาย และจิตใจของตนเองในแต่ละระยะของการเลิกยา การให้คำปรึกษารายบุคคลเมื่อผู้ติดยาบ้ามีปัญหาการเสพยา ในกลุ่มครอบครัวมีการให้ความรู้และฝึกทักษะที่จะช่วยส่งเสริมด้านจิตใจให้ผู้เสพยาเลิกใจที่จะเลิกยา และมีทัศนคติเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้เสพยาในกระบวนการเลิกยา แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า แบบประเมินทัศนคติของครอบครัวต่อกระบวนการเลิกยาบ้า แบบบันทึกพฤติกรรมการเสพยาบ้า และเครื่องมือตรวจหาสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะด้วยวิธี EMIT สถิติที่ใช้ได้แก่ การหาความถี่ของพฤติกรรมการเสพยาบ้า การวิเคราะห์ความแปรปรวน 1 องค์ประกอบแบบวัดซ้ำ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

เมื่อสิ้นสุดการทดลองในสัปดาห์ที่ 16 ผู้ติดยาบ้ากลุ่มทดลองจำนวน 8 คน ตรวจไม่พบสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะจำนวน 6 คน ตรวจพบสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะจำนวน 2 คน ในระยะติดตามผลในสัปดาห์ที่ 1 ถึง 4 ตรวจไม่พบสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะจำนวน 5 คน ตรวจพบสารแอมเฟตามีนจำนวน 3 คน และเมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้ติดยาบ้ามีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า สูงขึ้นจากระยะก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า กับพฤติกรรมการไม่เสพยาบ้าในระยะหลังการทดลอง มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในระยะติดตามผล มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มครอบครัวของผู้ติดยาบ้ามีทัศนคติ ต่อกระบวนการเลิกยาบ้าหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

43921681 : MAJOR : COUNSELING PSYCHOLOGY ; M.S.

KEYWORD : MATRIX INTENSIVE OUTPATIENTS PROGRAM/RECOVERING BEHAVIOR/

RECOVERING SELF – EFFICACY/FAMILY ATTITUDE TO RECOVERING PROCESS

NAMFON WUTHISINTHU: THE EFFECT OF MATRIX INTENSIVE OUTPATIENTS
PROGRAM FOR AMPHETAMINE -- ADDICTION ON RECOVERING BEHAVIORS AND PERCEIVED
SELF – EFFICACY AND THE FAMILIES ATTITUDE TOWARD RECOVERING PROCESS. THESIS
ADVISOR : M.R. SOMPORN SUTHASANI, Ph.D. , KEAWTA KANAWAM , Ph.D. 160 P.

ISBN 974-352-288-3

The purpose of this research was to study the effect of matrix intensive outpatients program for amphetamine – addiction on recovering behavior and perceived self – efficacy and families attitude on the recovering process. The research design was single – factor experiments with repeated measures on the same elements. The sample consisted of 8 amphetamine – addiction outpatients in Bangbo Hospital and Samutprakarn Hospital and their 8 family members. The experiment last for 16 weeks and the follow – up phase was 4 weeks. The instruments were matrix intensive outpatients program relating to early recovery skills group, relapse prevention group, individual and conjoint session and family education group. Activities included were patients perception for physical and mental result of amphetamine phases by phases on recovery process, individual counseling when relapse drug – abuse, and families skills training to motivate attitude of patients recovering behavior of drug – addicts, self – efficacy to abolish drug, families attitude toward recovering process, self – monitoring of taking drug and enzyme multiplied immunoassay technique. The statistical devices used in analysing the data were Repeated measures analysis of variance and Pearson Correlation coefficient.

It was found that at the end of the experiment; from the urine test, 6 subjects were found negative; 2 subjects were found positive. At the follow – up phase, the subjects who still used drug increased from 2 persons to 3 persons. After the experiment, the subjects perception of self – efficacy to abolish drug was significantly different from at the beginning and the result also retained to the follow – up phase. The perception of self – efficacy to abolish drug was found non - significantly positive related to the recovering behaviors but this was significantly changed at the follow – up phase. ($p < .01$) This was also true between self – efficacy and consuming drug behaviors. The families' attitude toward recovering process of the addicts were found significantly better than at the beginning of the experiment at .05 level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ตัวแปรในการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดยาบ้า	10
รูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าในประเทศไทย	13
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเสพยาบ้าซ้ำ	18
การบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ	
กาย – จิต – สังคมบำบัด	20
ทฤษฎีพื้นฐานของโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก	
ตามรูปแบบกาย – จิต – สังคมบำบัด	27

บทที่

หน้า

ทฤษฎีการปรับพฤติกรรมทางปัญญา กับกำรบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด	55
การรับรู้ความสามารถของตนเอง (percieved self – efficacy) กับกำร ติดยาเสพติด	55
การประเมินพฤติกรรม (behavioral assessment).....	66
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	70
กลุ่มตัวอย่าง	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
แบบแผนการวิจัย	79
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	82
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	106
การอภิปรายผล	108
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	120
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัย	120
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	128
ภาคผนวก ก	129
ภาคผนวก ข	139
ภาคผนวก ค	146
ประวัติย่อของผู้วิจัย	160

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล	83
2	สรุปจำนวนครั้งของพฤติกรรมการเสพยาบ้าของผู้ติดยาบ้าในระยะก่อนการทดลอง 4 สัปดาห์ ระยะทดลอง 16 สัปดาห์ และระยะติดตามผล 4 สัปดาห์	100
3	คะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า ของกลุ่มตัวอย่าง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล	101
4	ค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า ของกลุ่มตัวอย่างในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล	101
5	เปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพ ยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง ในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังการทดลอง และ ระยะติดตามผลโดยวิธี Repeated measures analysis of varaince	102
6	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการไม่เสพยาบ้าเป็นรายคู่ ของกลุ่มตัวอย่างในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยวิธี post – hoc ของ Newman – Kuels	103
7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพ ยาบ้ากับพฤติกรรมการไม่เสพยาบ้า	104
8	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทัศนคติครอบครัว ต่อกระบวนการ เลิกยาบ้า ของผู้ติดยาบ้ากลุ่มตัวอย่าง ในระยะก่อนการทดลอง กับระยะ หลังการทดลอง	105
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการ ไม่เสพยาบ้า ตอนที่ 1 การประเมินภาวะกระตุ้นหรือล่อใจให้ไปเสพยาบ้า	143
10	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการ ไม่เสพยาบ้า ตอนที่ 2 การประเมินภาวะความมั่นใจว่าจะไม่ไปเสพยาบ้า	144
11	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดทัศนคติของครอบครัวผู้ติดยาบ้า ต่อ กระบวนการเลิกยาบ้า	145

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั่วประเทศไทยกับ จำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติด ช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2543	3
2	แสดงกรอบแนวคิดในการทำวิจัย	7
3	แสดงการทดลองการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกของพาฟลอฟ	28
4	แสดงการเปรียบเทียบการวางเงื่อนไขในสมองของผู้ติดยาบ้า ตามทฤษฎี การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ของพาฟลอฟ	29
5	แสดงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีบุคลิกภาพของอารอน เบค	32
6	แสดงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของ cognitive therapy ของอารอน เบค	36
7	แสดงกรอบแนวคิดในการให้คำปรึกษาตามแนวทางของอารอน เบค	39
8	แสดงกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้รับคำปรึกษาตามแนวของอารอน เบค	40
9	แสดงผลที่เกิดจากการให้คำปรึกษาต่อผู้รับการบำบัด	40
10	แสดงการใช้เทคนิคการหยุดความคิดในวงจรการใช้ยา	42
11	แสดงกระบวนการฝึกให้บุคคลสอนตนเอง	46
12	แสดงถึงกระบวนการเสริมแรงทางบวก	48
13	แสดงตัวอย่างของการทำสัญญาเงื่อนไข	53
14	แสดงการใช้การจัดการเงื่อนไขผลกรรมเพื่อเพิ่มพฤติกรรมการไม่เสพยาบ้า	54
15	แสดงทฤษฎีที่ใช้ในโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าต่อพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า	54
16	แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น	57
17	แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตน และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น	57
18	แสดงรูปแบบการรับรู้ความสามารถตามทฤษฎีของแบนดูรา	60
19	แสดงบทบาทของการรับรู้ความสามารถของตนในรูปแบบการติดยาของ มาร์เลต และกอร์ดอน	61

ภาพที่	หน้า
20 แสดงรูปแบบการวิจัย.....	79
21 แสดงกิจกรรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย – จิต – สังคมบำบัด	81
22 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 1	85
23 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 2.....	87
24 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 3	89
25 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 4	91
26 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 5	93
27 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 6	95
28 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 7	97
29 แสดงความถี่พฤติกรรมการเสพยาบ้า และจำนวนหัวใจที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ของผู้รับการบำบัดรักษารายที่ 8	99